

Gîndire și creație artistică revoluționară

Teatrul românesc de azi — dezvoltat în anii glorioși ai socialismului ca o funcție socială de însemnătate majoră în formarea și educarea omului nou — este legat direct și indisolubil de realitate și de adevăr. Așa precum învățămîntul și știința, de la cel dintîi prag al pedagogiei, pînă la cele mai subtile investigații ale minții, sint chemate și își propun să contribuie, cu toate forțele lor, la producția bunurilor materiale și spirituale necesare unui rapid progres spre culmile civilizației, teatrul, sector integrat în activitatea de artă și cultură, căreia partidul îi acordă o atît de intensă atenție, trebuie să răspundă, cu generos avînt, misiunii sale educative și artistice.

Autorii dramatici, actorii interpreți, colaboratorii tehnici, regizorii-dirijori de spectacole, criticii de teatru sint, toți laolaltă și fiecare în felul său, artiști angajați, în nobilul sens al cuvîntului, care implică gîndire și creație revoluționară. Angajamentul nostru politic — și prin acest „al nostru“ înțelegem pe toți oamenii teatrului — devine condiția fundamentală a creației artistice. Și, dacă formularea ar putea să pară nouă, inedită, să ne aducem aminte că implicarea artistului în actualitate, în momentul istoric al prezentului, moment ce însumează perfect izvoarele trecutului și căile viitorului, este un deziderat de esență, o aspirație permanentă care acum, în aceste zile și în acești ani de glorie, obține ratificarea supremă. Nu trebuie să ne ducem prea departe, în urmă, cu aripile gîndurilor pentru a-l auzi pe G. Călinescu vorbind poetului și artistului, invocîndu-i conștiința cu o emoționantă clamoare: „Trăiește pe pămînt, în cetatea ta, cu oamenii vremii tale, acesta e singurul chip ca mîine să fii al tuturor cetățenilor“.

Militantismul omului de artă este singura modalitate de a trăi și de a crea în „marele prezent“. Numai înzestrați cu gîndirea revoluționară putem avea satisfacția că trăim noi înșine și contribuim la viața socială prin ceea ce facem, prin creația noastră de artă și de cultură. Subliniem, în același timp, ideea unanim adoptată azi, în rîndurile noastre, că prin creația inspirată de adevăr și de realitate, artistul și poetul reușesc a trăi PESTE TIMP — nu în afara lui ci în dimensiunile lui majore ce vin din aurgul incandescent al trecutului și, trăind integral prezentul, năzuiesc spre zorile cu atît mai luminoase ale viitorului. Operele de artă și interpretarea lor ar fi lipsite de valoare dacă nu ar cuprinde în ele înșile, cu talent și muncă, aceste dimensiuni neobișnuite. Considerînd teatrul, prin excelență artă socială, iar pe autori și pe interpreți privindu-i

ca pe exponenții înzestrați cu darul transfigurării artistice a situațiilor concrete și exemplare din existența noastră cotidiană — înțelegem mai bine locul firesc al teatrului în coordonatele vremii, în timpul istoric și în geografia spirituală a poporului, a României socialiste.

Pe drept cuvânt se poate vorbi astăzi, mai mult ca oricând, de geografia teatrului românesc. De la un capăt la altul al țării, trecind, fără excepție, prin toate particularitățile peisajului, teatrele realizează o admirabilă floră de artă și de cultură artistică. Prin răspîndirea lor omogenă pe toată aria țării și prin densitatea lor puternică, instituțiile de teatru au devenit un factor primordial în geografia spirituală a României socialiste. Iată un fapt care ne bucură și, deopotrivă, ne obligă.

În sfera umanismului socialist, teatrul are o nobilă misiune de îndeplinit. El nu este sediul unor simple spectacole efemere, ci al unui act complex de viață, din a cărui desfășurare rezultă, substanță estetică și etică pentru cultura și civilizația popoarelor. Destinul actului teatral, sortit morții, cu fiecare lăsare de cortină, nu este de loc trist. Fiindcă el este în același timp sortit și nașterii, cu fiecare ridicare a ei. „Din cenușa spectacolului — scrie un cronicar dramatic al nostru — se naște durată incalculabilă a teatrului. Teatrul este față de spectacol ceea ce este specia față de individ. Omenirea față de om. Trecător, el este obligat la o permanentă reînnoire. E viu, trăiește. E condiționat de om și de legea acestuia, e uman, cea mai umană dintre arte. Aceasta e forța lui, sublimul lui“.

Am reluat ideea de mai sus pentru a ilustra forța perenă a teatrului. Faptul însuși că, în curgerea timpurilor, spectacolul teatral, perisabil odată cu căderea cortinei, a trebuit să ia forme exterioare noi, să devină mereu actual, prezent, să fie în ritm cu expresia artistică a civilizației în evoluție, atestă ideea că teatrul rămîne unul dintre cei mai bogați depozitari de cultură. Prin teatru s-a putut perpetua, dincolo de veacuri, educația etică și politică a popoarelor. Teatrul a fost reduta cea mai puternică împotriva gândirii reacționare — și, în consecință, pîrghia și punctul de sprijin al gândirii revoluționare în manifestările publice de artă.

Oricît de amplă ar fi dezvoltarea mijloacelor audio-vizuale, indiferent ce forme noi vor lua comunicările radiodifuzate și televizate, — al căror important rol în viața modernă nu ne giudim a-l diminua, ci dimpotrivă, îl prețuim, cu stimă — teatrul va continua să ocilieze în formele lui proprii și nobile, pentru spectatorii de toate vîrstele, pentru femei și bărbați, pentru cei osteniți, în căutarea unui prilej de recreație, precum și pentru cei ce aspiră la un divertisment intelectual plin de substanță și de bună formă estetică. Un scriitor de frunte, din tinăra generație a criticilor români, comentînd ofensiva mediilor audio-vizuale nu se putea opri de a constata, cu justificată maturitate de gîndire, că oricînd și oricum, oamenii vor continua să citească și să se ducă la teatru — indiferent de evoluția tuturor celorlalte mijloace de distracție și de informare.

Cînd teatrul românesc, pe deasupra tuturor împrejurărilor nefaste, și-a zidit, cu adeziunea statornică a poporului, marea lui tradiție artistică, este firesc să-l socotim mai puternic și, efectiv, mai prezent ca oricînd, în zilele noastre de victorie a umanismului socialist. Nu trebuie să uităm, vreo clipă, cuvintele secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel ce ne-a spus că a fi comunist înseamnă a contribui, prin mijloacele tale specifice, prin arta și munca ta creatoare, la înfrumusețarea vieții oamenilor, la îmbunătățirea condițiilor de învățatură, de cultură, folosind, în acest scop prezentul bogat în fapte și gînduri revoluționare, împletit cu tot ce a creat mai bun omenirea de-a lungul secolelor și milenilor.

„TEATRUL“